

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:

Director: Mag. Renate Plöchl

Deputy director: Mag. Julian Sagmeister

Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek

Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:

Email: [landesbibliothek\(at\)ooe.gv.at](mailto:landesbibliothek(at)ooe.gv.at)

Telephone: +43(732) 7720-53100

mezi 30 obcemi Židé votičtí byli na 6. místě. Nejvíce vykazovaly Roudnice (23), Teplice (22½), Boleslav (16½), Hroznětín (Lichtenstadt) (16) a Lípa (14½).

Židé již v době tehdejší obchodovali jako podomní obchodníci od obce k obci vším, čím se obchodovat dalo, byli pionýry obchodu tito psanci, kteří po silnicích a stezkách vydáni byli všanc všem zločinům, surovostem i smrti. Skromní a střídmí zprostředkovali svým „agentováním“ výrobky z jednoho území do druhého, tvořili nové větve obchodní a možnosti výdělkové, tito malí Židé s pinglem na zádech... V kruté zimě a v létě v parnu největším, při každém počasí kráceli svou cestou, krokem pomalým, a byli šťastní, když před soumrakem našli nějaký ten útulek. Ještě dnes se jmenuje na katastru votickém již v Srbičích stávající hospoda „na pinglu“. Bylo tam mýto votické. Přišel-li takový podomní obchodník pozdě, když mýto bylo již zavřeno, zavítal do té hospůdky, která obdržela jméno po „pinglu“, který nosívali tito obchodníci na zádech, a zachovala je do dnešního dne. Tento druh obchodníků to byl, který zvelebil tehdejší světové trhy v Lipsku, v Linci a jinde, a vzkřísil je, když válkami byly skorem úplně zničeny. Mezi účastníky na těchto trzích nescházeli i Židé z V. Původně se zabývali obchodem těchto věcí: konopím, vlnou, žiněmi, peřím, později dobytkem, zbožím osadnickým a kleňoty. Prodávali i nakupovali. Zachovaly se 2 seznamy oněch obchodníků, kteří v lineckém trhu³⁾ se dostavili k vahám, na kterých se vážilo peří („Federwaage“). V r. 1594 bylo 82 Židů z 22 míst a v r. 1603 49 Židů z 19 míst, kteří dali vážiti zboží. Mezi nimi se nachází v r. 1594 z V. („Wottitz“, nebo Wottycz) Židé: Markus, který přišel k váze 15 krát, Marx 11 krát, Mayer jednou, Isak dvakrát, taktéž Michl a Jan dvakrát. V r. 1603 se zúčastnili z V. Židé: Markus, který dal vážiti zboží 12 krát, a Abraham, který přišel jen dvakrát.

Končíce dobu nejstarší, zaznamenáváme pro zajímavost poznámku úřední o starí synagogy a žid. o. ve V., jak je obsažena v žid. konskripcí⁴⁾ (soupisu) na panství votickém a janovickém, v kraji berounském, v r. 1724:

Synagoga stojí od nepaměti. Dle doslechu je prý votická obec starší než žid. o. pražská, jako právě žid. hřbitov. Obec měla více výsady. Všechny ve velkém ohni r. 1661 shořely.

Další osudy Židů votických.

Během 16. stol. požívala země česká míru a pokoje, překrásně kvetla jako málokterá v Evropě. Též i Židé měli podíl na tomto blahožit. Až nadešla doba náboženských rozbrojů, které vyvrcholily v povstání stavů protestantských. Město V. i celé okolí bylo dle svědec knihy klášterní⁵⁾ toho času prý celé pikartstvím a husitstvím nakvašeno a nebylo zde, vyjma jednoho lazebníka (nyní číslo 116, Berger-Rýdlův dům), žádného katolika pro blízkost města Táboru. Neblahé poměry nastaly r. 1618 svržením místodržících. Rok později dostal se hrabě Mansfeld se svou armádou k V. a noclehovali zde. V noci pak vypukl neopatrností jednoho z jeho vojínů požár, při kterém vyhořela velká část města a mnoho žid. domů. Bitvou bělohorskou 8. listopadu 1620 rozhodnut jest boj ve prospěch císařův. Židé museli opustiti některé domy křesťanské a odstěhovati se do žid. města, na sever a západ od synagogy se rozprostírajícího. Mnohý Žid, a to sice bohatší, musil také zemi opustiti, neb Židé byli přivrženci Českých bratří, kteří se k nim tolerantně chovali a s nimi jako s „dobrými sousedy“ zacházeli. Při exekuci na Staroměstském rynku 21. června 1621 byl mezi 27 pány rytíř Kašpar Kaplíř ze Sulevic, pán na Neustupově a

Voticích, stařec osmdesátnáctý, mečem popraven. Jeho bratr Pavel uprchl z V. tajnou podzemní chodbou ze zámku přes hranice...

Konfiskované panství votické přešlo r. 1622 koupí na rytíře Sezimu z Wrbty, jehož rod od Habsburků byl pro služby jím konané povyšen do stavu hraběcího. První jeho péčí bylo, aby poddaní v lúno církve katolické byli uvedeni. Sezima založil v r. 1627 ve V. klášter rádu františkánského. Město i klášter zakusily v těchto vojenských časech, kdy zuřila válka třicetiletá, velkých protivenství a pronásledování za kvarciána P. Jeronýma Žateckého. O nehodách po bitvě u Jankova (v okrese votickém) vypravuje klášterní kniha votická takto:

R. 1645 v pondělí první postní stala se ona smutná porážka vojska císařského u tvrze jankovské pod generálem Götzem, který poražen byl od Švédů. Hlavní oddělení vojska nepřátelského, vítězstvím nadutého, přišlo do V., místa to půl míle toliko od bojiště vzdáleného. Občané votičtí všickni opustivše strachem svá obydlí, křesťané i Židé, hledali útočiště a ochranu v klášteře, kdežto se umístily ženy v kostele a muži po chodbách klášterních, což po tři dny trvalo. Vojáci, vpadše do kláštera, zabili v hostinské cele rytíře jménem Záviše. V největším nebezpečí ale smiloval se Bůh a poslal samého generála Torstensonu, který, obměkčen úpěnlivými prosbami klášterních bratří, sám vzal konvent na ochranu a mu salvu guardu (ardon) dal.

Židovské domy v městě⁶⁾.

V soupisu Židů r. 1724 na panství votickém a janovickém v berounském kraji jsou obsaženy v 1. sloupci žid. rodiny, které se nalézaly v r. 1618 v městečku votickém a měly domy dle městských knih: Marek Žid, Wolf Žid, Jakub Žid Jistebnický, Marek Mothe, Lev Žid.

V starší bílé knize města V.⁶⁾ nalézá se: „Index nebo rejstřík pořadnosti domů městských v těchto knihách zapsaných, jak který na kterém listě počátek svůj bere.“ V tom seznamu jsou zapsány následující žid. domy:

Domov číslo	na listu
7 Wolffa Žida	43
8 Arona Žida	48
9 Jakuba konře Žida	53
30 Motchy Žida	148
32 Kristoffowsky, na němž Lebl kominík Žid	153
34 Samuela Žida	160
40 Marka Žida	185
61 Joachima Žida	303
62 Lwa Žida	308

Suma domů šosovních léta 1625 jest 70.

Židovská přísaha⁷⁾.

Já Šalamoun Fanta sacerdot (kněz) rychtář žid. v Starém městě Pražském známo činím tímto listem mým obecně přede všemi, kdež čten nebo čtoucí slyšán bude, a zvláště tu, kdež jej čísti a slyšeti záleží, že niže psaná přísaha s odepřením jistých slov nemluvených při právě mém rychtářském v Starém městě Pražském v slovech těchto, jakž niže položeno stojí a v knihách bílých právních fol. 88 vepsáno jest slovo od slova takto:

Humprecht, Wolfa Žida syn z Votic⁸⁾, učinil přísahu podle práva takto: že jesti on k Janovi, pacholovi nebožtíkovi pana Jana Košického, regenta Jeho Milosti pána pana hraběte z Vrbty ta slova, aby Jakub koník Žid z Votic jeho otráviti měl nebo mínil, nikdy k němu Janu Pacholovi jako i taky k žádnému jinému nemluvil a jeho Jana Pacholka tehdáž v Praze ani ne-